

1. Отримання первинної інформації здійснюється за рахунок доступу до інформаційних масивів, а не за рахунок контакту з СПД (перевірок контролюючого органу);

2. Рекомендації аналітика стосуються не тільки протидії конкретним протиправним проявам але й сприяють усуненню причин та умов існування системного кримінального явища;

3. Аналітичні моделі не тільки пояснюють характер кримінальної події у теперішньому, але й здатні спрогнозувати їх розвиток у майбутньому.

Вплив людського фактору

1. Максимально відсторонює правоохоронця від «переднього краю» (контакту з СПД) без шкоди для розслідування;

2. Співвідношення контактних дій (перевірки, обшуки, вилучення, допити) до безконтактних (аналіз даних) зменшується в десятки разів, зберігаючи при цьому результативність;

3. Сформовані на підставі аналізу висновки побудовані не на практичному досвіді (не дивлячись на його важливість), а на системі розрахунків ризиків та загроз.

Ефективність

1. Аналітична діяльність є своєрідним фільтром, аналітик зосереджується лише на ризикових об'єктах та кримінальній інфраструктурі;

2. Аналітичні висновки формуються тільки на основі фактів (уникаючи необґрунтованих припущень)

3. Рекомендації сформовані аналітиком підвищують обґрунтованість та ефективність прийняття управлінських рішень.

Затратність

1. Скорочує час, фінансові затрати та кількість людського ресурсу, задіяних для виявлення та розслідування злочинів;

2. Аналітик розвантажує детектива та дає конкретні рекомендації щодо розслідування кримінального провадження.

Одержано 21.11.2017

УДК 343.131

Григорій Володимирович ОСТАФІЙЧУК,

кандидат юридичних наук, доцент,

начальник Головного слідчого управління Служби безпеки України

ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Чинний КПК України встановив можливості використання оперативної розшукової діяльності у кримінальному провадженні за допомогою проведення негласних слідчих розшукових дій. Практичні

проблеми використання ОРД у кримінальному процесі полягають у деяких неузгоджених положеннях між кримінальним процесом та теорією оперативно-розшукової діяльності, а саме процесуальна діяльність є гласною, встановлює забезпечення процесуальних гарантій учасників кримінального провадження, включає до участі в проведенні окремих слідчих розшукових дій захисника, спеціаліста, судово-медичного експерта та ін. Оперативна розшукова діяльність передбачає негласних зміст проведення не гласних слідчих (розшукових) дій. Характеристика ОРД визначена за чинним законодавством України та передбачає діяльність, яка спрямована на застосування спеціальних сил і засобів для викриття кримінального правопорушення, або особи, яка його вчинила; реалізується оперативними підрозділами які за допомогою застосування негласних засобів викривають підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення.

Аналіз закону України про ОРД надає підстави для висновку, що теорія ОРД визначає мету та завдання як один з видів правової, юридичної діяльності, яка має процедуру її застосування, державний характер та здійснюється виключно в інтересах держави спеціально уповноваженими органами, має чітко виражену правову основу, яка спрямована на строгу відповідність згідно правових норм та відповідає вимогами законності.

Державний характер ОРД визначає її положення в системі державних заходів боротьби з організованим кримінальним корумпованим угрупованням.

Специфіка ОРД знаходить відображення в законодавчих актах Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України. Дані нормативні акти визначають, що оперативно-розшукова діяльність – вид діяльності, здійснюваної гласно і негласно оперативними підрозділами державних органів, уповноваженими законом про ОРД, відомчими нормативними актами в межах їх повноважень за допомогою проведення оперативно-розшукових заходів в цілях захисту життя, здоров'я, прав і свобод людини і громадянина, власності, забезпечення безпеки суспільства і держави від злочинних посягань.

Під формою ОРД розуміється зовнішнє вираження змісту діяльності, що проводиться в двох взаємодоповнюючих формах, а саме гласної і негласної. Залежно від ситуації, конкретної мети оперативні підрозділи мають право гласно представляти інтереси відповідного державного органу. В той же час оперативні підрозділи під час проведення ОРД, можуть здійснювати свою правову діяльність негласним шляхом.

Загальні завдання оперативних підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність включають до себе: виявлення, попередження, припинення і розкриття кримінального правопорушення,

а також виявлення і встановлення осіб, що їх готують, здійснюють або вчинили; здійснення розшуку осіб, що ховаються від органів досудового слідства і суду, або ухиляються від кримінального покарання; встановлення інформації про події або дії, що створюють загрозу державної, військової, економічної або екологічної безпеки.

Залежно від конкретних правових цілей, функції ОРД можна підрозділити на основні і додаткові. До основних функцій входить: попередження, виявлення кримінального правопорушення, надання інформації слідчому, прокурору про фактичні дані, які свідчать про підготовку кримінального правопорушення, отримання від слідчого судді ухвали на проведення негласних слідчих (розшукових) дій та їх проведення; сприяння кримінальному судочинству. Додаткові функції передбачають: забезпечення прав, інтересів та безпеки учасників кримінального судочинства; сприяння міжнародним правоохоронним організаціям і органам іноземних держав відповідно до національного оперативного-розшукового законодавства і міжнародних договорів.

Законність ОРД гарантується прокурорським наглядом, відомчим контролем, а також у разі отримання ухвали слідчого судді на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Кримінальний процес визначив нові положення перевірки фактичних даних шляхом негласних слідчих (розшукових) дій. Механізм проведення негласних слідчих (розшукових) дій, елементи їх проведення слідчим потребують розгляду цілого ряду положень, пов'язаних з визначенням правового статусу оперативних підрозділів, процесуального закріплення фактичних даних, як доказів. Практичні положення проведення негласних слідчих (розшукових) дій у КПК України ще не визначені. По-перше, до вступу в дію нового КПК проведення негласних слідчих (розшукових) дій було віднесено до повноважень оперативного-розшукових підрозділів. По-друге, слідчі дії є гласними, вони проводилися у рамках кримінального провадження, учасники процесу повинні ознайомитися з процедурою проведення слідчої дії, надати свої заперечення, або оскаржити результати її проведення. По-третє, всі елементи оперативної діяльності були предметом розгляду науки оперативного права. Дані елементи були цілком таємними, не підлягали розголошенню, методичні розробки були доступні тільки для оперативних співробітників.

Висновок. Пропонуємо встановити процесуальні гарантії проведення негласних слідчих (розшукових) дій відносно окремих учасників кримінального провадження. По-перше, необхідно визначити елементи оперативного права у кримінальному процесі, встановити засади, методи проведення негласних оперативних дій. По-друге, визначити статус оперативних підрозділів та їх повноваження під час

проведення негласних слідчих розшукових дій, застосування слідчого та можливість ознайомлення його з окремими елементами оперативної діяльності. По-третє, визначити статус слідчого під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій та встановити гарантії прав та обов'язків учасників кримінального провадження.

Одержано 21.11.2017

УДК 343.125

Наталя Валеріївна ПАВЛОВА,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри криміналістики,

судової медицини та психіатрії Дніпропетровського

державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕЯКИХ ТЕРМІНІВ ПРИ ЗАТРИМАННІ

Затримання без ухвали про дозвіл на затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення регулюється у таких нормах: законне затримання (ст. 207 КПК) та затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК). Перше може реалізовуватися будь-якою особою при наявності підстав, визначених статтею 207 КПК [1]. Друге виключення, це затримання особи за підозрою у вчиненні злочину уповноваженою на те службовою особою у випадках: 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, у тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

Таке формулювання позбавляє можливості затримати без ухвали слідчого судді, суду особу, яка вчинила кримінальне правопорушення і була викрита у його вчиненні після проведення ряду слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, оскільки був відсутній факт затримання під час вчинення злочину, або безпосередньо після його вчинення.

Звідси виникає питання щодо з'ясування терміну «безпосередньо після вчинення злочину». Виходячи із процесуальних умов стає очевидним, що, затримуючи особу на підставі ст. 208 КПК України, слід виходити з того часу, який пройшов після вчинення злочину. Проте, вказана норма не надає відповіді, саме скільки повинно пройти часу для того, щоб можна було особу затримувати без ухвали слідчого судді. Не надає прямої відповіді на це питання й стаття 5 Конвенції про захист прав і основоположних свобод, яка визначає право на свободу та особисту недоторканість кожної особи [2].